

VINE O VREME

O formulă preluată de la o poezie a lui Romulus Vulpescu, popularizată apoi de Tudor Gheorghe. Și care pune serios întrebarea care e rostul, care e folosul unei auto-antologii*?

Mai precis, cui folosește ea: publicului, căruia i se semnalează etapa în care a ajuns creația poetului? Celui pe care dorește să-l atragă, spre poezia proprie sau spre poezie în general? Autorului însuși, care își recapitulează drumul parcurs, își cartografiază traseul/ traseele următo(a)r(e)?

După parcurgerea ei, observația care se impune de la sine e aceea că, cu cât ne apropiem de momentul prezent, cu atât selecția poemelor e mai generoasă. Semn al conștientizării maturizării emoționale, intelectuale, poetice.

Volumul de debut, *Firește că exagerez*, e marcat de frondă încă din titlu; probabil că, în zilele noastre, titlul ar fi fost *de bună seamă că exagerez*: „ierarhiile încep odată cu/ plictiseala/ șlefuită ca o fereastră a orbilor/ reflexii obositoare/ în zilele cu obiecte luminoase/ când cunoscătorii nu dau crezare/ vântului/ în papucii de casă/ ai familiilor cu mulți copii/ trăiesc norocul și liniștea/ cu urechile cât plămâinii/ în ochii roșii ai cititorilor/ supravețuiesc cuvintele aerul se mișcă domol/ pot să casc/ și să privesc pe fereastră” (*poem de recomandare*).

Iar comentariul ar fi *firește că exagerează*. Noroc că e conștient de aceasta și reușește să transforme o vulnerabilitate în avantaj, exagerând exagerarea, fronda specifică vârstei (din momentul publicării cărții), pînă ce aceasta se transformă în normalitate: anormalul devine normă, turnul de fildeș devine turnul din dinți de elefant („emoțiile naturale/ vor purta numere naturale/ firescul și frivolitatea/ se vor scrie într-un singur cuvânt/ odată cu ploaia/ fata morgana/ devine femeie”).

Locurile comune sînt insolite („a venit moș gerilă gol/ fără daruri/ fără globuri/ cu orbitele neîmpodobite/ a venit moș gerilă/ trupule/ ți-a adus cămașă de forță cu fir de borangic/ pe creierul rozaliu/ s-a așezat un greier”; „ce bine e să știi o meserie/ zise poetul/ apoi/ începu să arunce cu pietre în cer/ dând de lucru zeilor”) și apoi re-normalizate, printr-o folosire discretă, personală, insolită a rimei („colimatorul obișnuinței/ a prins mucegai/ hoții de flori au strâns bani pentru bere/ păsări de pradă visează mălai”; „cu botnițe de lauri trec cezarii/ și-n amfore otrava se-ntărește/ în palma ciungului coclesc dinarii/ pământul e bogat în pește”).

Plus un poem în care, în fundal, se vede silueta lui Tonegaru, un poet cu care Robert Șerban e mai înrudit decît

(poate că) își dă seama: „sunt iarăși/ febril de rău și trist/ mi-e poftă de vin de dame grase/ ca într-un șlagăr neorealist/ numerotez cu grijă papagali/ și timpul cade excitat/ pe spate/ ți-pă la mă-sa copilul vali/ ce poartă iarna haine perforate/ am să îți spun cam tot ce vreau să fac/ să nu mă crezi beteag de sentiment/ acuma plec să-mi satisfac/ un amărât de timp prezent”.

Nu interpretez cuvîntul-valiză din titlul celui de-al doilea volum, *Odyssex*. Odiseu a fost un tip relativ fidel, Homer, un autor discret, sau, conform convențiilor poetice (și sociale) ale epocii, a spus ce/ cât era de spus.

(Re)găsim tristețea unei singurătăți în doi, ca să reiau titlul unui volum al lui Ioanid Romanescu („eu port verighetă numai așa/ la derută/de ochii lumii/ cam toți flotanții își gătesc/ joacă table/ jocul absoarbe vinovăția/ privesc pe fereastră când plouă/ oftează/ dar nu din dragoste/ asta ar fi culmea// când am cunoscut-o mi-a zis/ dacă rămânem amândoi/ eu o să fiu mai mult singură”) și, de asemenea, o sexualizare difuză, dar explicită („îi dribla și pe ai lui și pe-ai ăloră/ ajungea în fața panoului/ și în loc să dea la coș/ se întorcea/ așa/ de-al dracu/ îi mai dribla o dată pe toți/ iar când arunca de la mijlocul terenului/ urlau elevele de la profesională/ de ziceai că-i maternitate/ nu bază sportivă”).

Titlul *Cinema la mine-acasă* pare desprins dintr-un banc (*Ce ai făcut în vacanță?! Am fost la mare, la Eforie și Mamaia./ Și acum unde mergi?! La cinema.*): „acasă/ în singurătate/ sau alături de o femeie/ plâng uneori la filme// știu/ sunt prost/ iar prostia mă face emotiv/ cele mai banale povești/ despre moarte/ despre viață/ îmi provoacă uneori lacrimi și mucii cât o gripă// ele au toate aceași reacție/ mă iau în brațe/ mă strâng la piept/ mă mângâie pe cap/ uneori îmi șterg ochii/ ce femeie rezistă unui bărbat care plânge?// acasă/ la filme despre moarte/ despre viață/ eu plâng și fut”; cred că putem vorbi de o poetică a glumei, de o viziune zeflemistă a lumii, care folosește bancul ca pe un motor-rachetă ce facilitează decolarea rapidă dintr-o realitate cît se poate de tristă.

Sau „oamenii nu deschid cărți subțiri/ iar dacă o fac/ observă imediat că înăuntru sunt/ puține cuvinte pe rând/ puține cuvinte pe pagină/ în rest/ alb mult alb/ și le închid repede// fără să le spună nimeni/ oamenii știu însă că/ poezia este ceea ce rămâne din viață/ după ce o trăiești” (*Ce rămâne din viață*, un poem frumos și simplu despre trăire și comunicare, experiență și poezie).

O altă zonă explorată de poet e aceea a istoriilor de familie, avînd ca personaje părinți, bunici, unchi, copii. De pildă: „Stixul copilăriei există/ și e o baltă pe care bărcuțele nu plutesc niciodată” (*Bărcuțe de hîrtie*). Sau „ce femeie strașnică a fost bunica/ ce harnică a fost/ și ce bătaii teribile a luat de la bărba-su/ *nu mai dal*/ îi spunea ca și când/ i-ar fi dezvăluit singurul secret din viața ei/ *nu mai dal omule!* că te vede Dumnezeu dar bunicul avea întotdeauna aceeași replică/ *sunt prea mic ca să mă vadă el pe mine!* de fiecare dată când vin pe la ai mei/ să ne vedem/ să povestim/ să bem un pahar de vin/ mi se pare că bunica e tot mai cuminte/ și se face tot mai mică” (*Poză de familie*); la fel, „unchiul Virgil/ fiul bunicului/ n-a luat nimic/ era bogat și solid/ nu l-ar fi încăput nici măcar mănușile/ dar se uita la noi/ cum încercam una alta/ ne spunea care cu ce merge/ cum se asortează cravatele/ ce ar mai trebui strîmtat scurtat/ apoi/ când am fost gata/ s-a ridicat de pe scaun/ m-a luat pe după umăr și mi-a zis cumva/ să n-audă tata/ *nu fi trist!* hainele rămân” (*Garderoba bunicului*).

Dintre acestea, viziunea candidă, inocentă a realității, împărtășită și de copilul de odinioară/ vocea poetică de acum, și de bunica de atunci și de acum, rămîne memorabilă, ca un filigran prețios într-o veche pagină de album: „m-am întors acasă/ și am regăsit prunul pe care l-am pus în pământ la 12 ani// e o rasă pitică/ fiindcă nu-i mult mai mare decât era atunci/ dar bunica îmi spune că vara se umple de prune/ chiar dacă mărunte ca niște măslinile// ar fi bune pentru țuică/ însă cazanul e spart de mult/ și oricum graurii le preferă înainte de vremea culesului// o întreb pe bătrână dacă graurii sunt păsări călătoare/ și îmi spune că sunt/ dar că ei se întorc în fiecare an” (*Prunul pitic și niște păsări*).

Poemul curcubeu ocupă un loc aparte – am mai scris despre el, așa că mă mărginesc să rezum: în plan formal,

un experiment poetic, cu implicațiile acestuia, în plan tematic, experiența unui copil, apoi a unui adolescent în ultimii ani ai comunismului, cu frigul, întunericul, lipsa de orizont, un viitor care, oficial, era luminos, deși cam toată lumea știa că e departe de a fi astfel. Plus credința nestrămutată în poezie: „convins că voi muri/ mi-am scris pe un petec de hîrtie testamentul/ și l-am băgat în buzunarul de sus al vestonului/ în cel din dreapta/ (în cel din stînga am pus monede de 1 leu și 3 lei/ ca să-mi apere inima)// aveam o dorință mică micuță/ cât o propoziție/ să-mi fie publicate într-o carte poeziile”. Obsesiile, temerile circulă dintr-o carte în alta: „un pumn de monede/ am pus/ în buzunarul din dreptul inimii/ iar ea îmi tresălta/ sînul de metal/ ca pe al unei femei ce se pregătește/ de dragoste/ [...]/ în buzunarul din dreapta îndesam/ o ruptură de hîrtie/ pe care am scris în pripă un rînd/ convins că o să fie ultimul/ dar salvatorul paginilor/ din caietul cu spirală de sîrmă/ în care povesteam/ ca orice băietan/ cum mă pregăteam/ pentru dragoste/ ori pentru nimic” (*23 decembrie 1989/ Moartea parafină*, 2010).

Secțiunea *inedite* păstrează tonul și tematica volumelor anterioare; un singur exemplu: „după ce mori/ poate ajungi în colțul de jos/ dintr-o pagină a vreunei reviste literare/ dacă redactorul-șef sau adjunctul lui te-au cunoscut/ [...]/ dacă e vară/ și nu-s materiale/ prinzi chiar loc de poză/ dacă nu/ nu/ textul contează/ totuși/ ai fost scriitor/ ce mama dracului/ doar n-ai crede în tâmpenia aia cu imaginea/ care face cât o mie de cuvinte” (*Posteritate*).

În chip de concluzie: **învederat + inveterat = viderație**. Nu explic ultimul termen, moștenit din vocabularul austro-ungar al bunicii mele materne.

*Robert Șerban, *Învederatul. Poeme alese 1994-2022*, Editura Cartier, Chișinău, 2022.